

Palverännak

LLM Kilvar Kessler

Finantsinspektsiooni juhatuse esimees

Ettekanne kajastab palverännakut seoses okupatsioonivaba Eesti pangandusregulatsiooniga.

A. Liikumine

Palverännak on liikumine olulisse kohta liikuja väärtuste vaatevinklist või nende väärtuste otsimine. Liikumine piirist piirini eeldab piire ja liikumist. Piiri saab mõtestada mitmeti: piir ajas, piir ruumis, piir aine olekus, piirid inimekäitumises. Piiridega defineerime. Nt järgmised nähtused seonduvad piiriga: siin ja seal; enne, nüüd ja tulevikus; kuum ja külm; mina, meie ja nemad jmt.

B. Piiritlemine

1. Õigusnormid, institutsioonid ja kulu

Õigusnorm on riigi sunnijõuga tagatud käitumisnorm. Riik tähendab valitsemist, valitsemine tähendab institutsioone. Institutsioonid kujundavad õigusnormid, kujundavad ka sunnijõu olemuse ning rakendamise juhud. Seda piiritleb ühiskondlik kokkulepe kuluallotatsioonist: millised on õigusnormid, kes on rakendajad ja milline on kontroll rakendamise üle.

2. Sisustame pangandusregulatsiooni

Pangandus on raha/kapitali ülejäägiga isikute (hoiustajad) ja raha/kapitali vajadusega isikute (laenuvõtjad) omavaheline sidustamine selliselt, kus sidustaja kannab ülejäägi (ajutiselt) üle vajaduse rahuldamiseks (laenab hoiulepingutest saadu välja laenulepingu alusel; täidab hoiulepinguid laenulepingute laenuvõtja poolt täitmisest saadu arvel). Pangandusega seonduvad mõisted on veel rahaloome, inflatsioon. Pangandusega seondub rohkem kui millegi muuga sissenõutavaks muutumise tähtpäevade ühildamatuse risk (*maturity mismatch*). Kaitstavad väärtused: finantsstabiilsus ja kreditor.

Ühinguõigust saab mõista õigusnormide kogumina osanike tahte realiseerimiseks ja kaitseks ning seonduvate tehingukulude vähendamiseks.

Pangandusregulatsioon on õigusnormide kogum finantsstabiilsuse ja kreditoride kaitseks ning seonduvate tehingukulude vähendamiseks. Käesoleva ettekande tarbeks hõlmab „regulatsioon“ ka asjaomaseid institutsioone.

3. Sisustame okupatsioonivabaduse

Raha on suverääni võimu teostamise instrument. Ka vabas turumajanduses on vähemalt üks kaup, mille hinda reguleerib suverään: raha. Selle kauba tootmiseks on ainuõigustatud suverään. Raha on üks efektiivsemaid instrumente ühiskonna elu suunamiseks, mõjutamiseks.

Okupeerimine seondub rahva tahte välise suverääniga, rahva tahte välise või vastase sõjalise sekkumisega selle rahva tegemistesse. Demokraatlikus korralduses kujunev ja realiseeritav rahva tahe on kontrollivaks elemendiks. See on okupatsioonivabadus.

C. Liikumine pangandusregulatsioonis

- 1918-1932: krediitseadus ehk *ustav kreditnõi* (VSK XI k., II j.)
- 1932-1940: krediitasutiste seadus (RT 1932, 31; 1934, 104; 1936, 15)
- 1990/1991-1995: Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi pangaseadus (ENSV Teataja 1989, 41, 647 jj)
 - 1993 – Eesti Panga seadus (RT I 1993, 28, 498 jj)
- 1995-1999 krediidasutuste seadus (RT I 1995, 4, 36 jj)
- 1999 – 2002/2004 krediidasutuste seadus (RT I 1999, 23, 349 jj)
- 2002/2004 - 2014 krediidasutuste seadus (RT I 2006, 63, 467 jj)
 - 2002 – Finantsinspektsiooni seadus (RT I 2001, 48, 267 jj)
 - 2011 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12-47)
- 2014 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määrus (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.06.2013, lk 1–337) ning krediidasutuste seadus (RT I, 09.05.2014, 5)
 - 2014 – Nõukogu määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriulesanded seoses krediidasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT L 287, 29.10.2013, lk 63-89) ja Euroopa Keskpanga määrus (EL) nr 468/2014, millega kehtestatakse raamistik Euroopa Keskpanga ja riiklike pädevate asutuste vaheliseks ning riiklike määratud asutustega tehtavaks koostööks ühtse järelevalvemehhanismi raames (ühtse järelevalvemehhanismi raammäärus)(ELT L 141, 14.5.2014, lk 1—50)

D. Lõpetuseks

Rännak viis ajas läbi mitme sajandi, ruumis Peterburist Tallinna kaudu Brüsselisse ning Frankfurti. Läbi erinevate normide ja institutsioonide.

Pangandusregulatsiooni piiri üle mõõtnes „meie ja nemad“ saab diskuteerida. Minul on seda piiri keerukas sättida. Õppimine erinevates ülikoolides, pidevad kokkupuuted erinevate kolleegidega kipuvad piiri „nendega“ nihutama järjest rohkem silmapiiri taha. Seetõttu meeldib enda jaoks aegajalt toonitada nüüdseks kehtetud Eesti Vabariigi valitsuse ja Eesti Panga 17.2.1992 määrusega nr 51 kinnitatud Korduskasutusega (s.o. vabalt Eesti väärtpaberite börsidel ringlevate), omandiõigust tõestavate väärtpaberite (aktsiad, investeerimissertifikaadid, obligatsioonid jms.) suhtes esitatavad ajutised nõuded punkti 8. Selles sätestati: „väärtpaber on samasugune rahvuskultuuri element nagu raha, rahvariided ja muu selline, mistõttu tema esteetiline väärtus peab vastama meie kultuuritasemele ja põhimõtetele.“ Ei ole osanud finantsinstrumente nii elegantsetl rahvuskultuuriga siduda.

Kõrvaltvaatajal võib olla piire pangandusregulatsioonis „meie ja nemad“ mõõtnes lihtsam aduda ning tõmmata. Tajusin seda eriti 2012 kevadsuvel, kui ühiskonda raputas arutelu ESM asutamislepingu põhiseaduspärasuse küsimuses.

Jätkates ESM valguses, saan ja soovin tõmmata väärtuselise piiri, kus teisel pool on logisev pangandusregulatsioon, nõrk järelevalve ning puudulik finantsturu turvavõrk, mis iseenesest sellistena on ohuks finantsstabiilsusele ja kreditoridele. Olen jõudnud äratundmisele, et Eesti on siiani ühemõtteliselt ja stabiilselt liikunud antud piirist eemale. Just seepärast julgen seda rännakut nimetada palverännakuks.